Sisäministeriö
Inrikesministeriet

13.10.2022

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons
puh 050-3259860

Ympäristövaliokunta 19.10.2022

HE 140/2022 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietojärjestelmään julkaistaisiin rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja.

Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta, tiedonsaanti- ja tiedonluovutusoikeuksista ja tietojärjestelmän tietovarantojen rekisterinpitäjistä. Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lisäksi velvollisuus perustaa julkinen tietopalvelu rakennetun ympäristön tiedon jakamista varten sekä velvollisuus tehdä tilastointia.

Ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin toimintaedellytykset rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämiselle ja ylläpidolle. Sääntelyllä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietoalustasta, joihin alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kaavat ja tonttijako laadittaisiin jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Kaavat koostuisivat nykyisten kaavamerkintöjen ja -määräysten sijaan kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Kaavakohteet ja -määräykset esitettäisiin valtakunnallisesti vakiomuotoisena. Kaavat, valmistelussa olevat kaavat niiden laadinnan eri vaiheissa ja tonttijaot olisi toimitettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Sisäministeriön lausunto

Yleistä

Sisäministeriön näkemyksen mukaan hallituksen esityksen nykytilan kuvaus ja arvio on osin puutteellinen. Perusteluista puuttuu muun muassa kuvaus siitä, mihin tehtäviin pelastusviranomainen tarvitsee ja käyttää esityksen mukaisia tietoja tai, että pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Vuoden 2023 alusta lähtien pelastuslain 26 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä hyvinvointialueen asianomainen monijäseninen toimielin. Myös Ahvenanmaan osuus on kuvattu puutteellisesti esityksessä. Väestönsuojelua koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan (Ahvenanmaan itsehallintolaki (1144/1991) 27 §:n 28 kohta). Esityksestä ei myöskään käy ilmi onko Ahvenanmaan väestönsuojien tiedot jollain tavalla saatavilla

väestötietojärjestelmästä ennen kuin Ahvenanmaa ottaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYTJ) käyttöönsä.

Säädöskohtaiset kommentit

10 § *Viranomaisten tiedonsaantioikeudet salassapidettävistä tiedoista.* Sisäministeriö pitää hyvänä, että esityksen 10 §:ään on lisätty pelastusviranomaisten lisäksi myös Hätäkeskuslaitos tiedonsaajana. Pykälän perusteluissa todetaan asianmukaisesti, että Hätäkeskuslaitos tarvitsee hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) mukaisten tehtävien hoitamista varten laajat tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, myös salassapidettävien tietojen osalta ja että Hätäkeskuslaitoksen ja sen henkilöstöön kuuluvalle on säädetty hätäkeskuslain 19 §:ssä tiedonsaantioikeudet viranomaisilta. Koska Suomen ympäristökeskus ei kuulu näihin viranomaisiin, tiedonsaantioikeuksista on tarpeen säätää tässä lakiehdotuksessa.

7 § *Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään julkaistavat rakentamista koskevat tiedot* ja 11 § *Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkinen tietopalvelu*.

Sisäministeriön pitää erittäin kannatettavana 11 §:n 2 momentin 11 ja 13 kohtia eli rakennuksen esteettömyyttä ja sitä onko rakennuksessa väestönsuoja. Rakennuskohteessa voi kuitenkin olla useampi kuin yksi väestönsuoja. Vaikka säännöskohtaisten perustelujen mukaan tieto väestönsuojasta tarkoittaisi väestönsuojien lukumäärää kohteessa eikä teknisiä tietoja, esitämme kuitenkin, että 13 §:n 2 mom. kohta 13 muutettaisiin muotoon rakennuskohteen väestönsuojien lukumäärä.

Lausuntokierroksen aikaan ei ollut tiedossa, miten rakentamislain säännöksiä esitetään muutettavan. Rakentamislain HE (139/2022 vp) on nyt annettu, joten muutosesityksiä on päässyt arvioimaan vasta tässä vaiheessa suhteessa RYTJ esitykseen. Sisäministeriön näkemyksen mukaan 7 ja 11 §:n suhde on edelleen epäselvä ja 7 §:n viittaussäännös on kokonaisuutena hankalasti ymmärrettävä. Esityksen 7 §:ssä todetaan, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmään julkaistavista rakentamista koskevista tiedoista säädetään rakentamislain 72 ja 73 §:ssä. Tämän lain 11 §:ssä luetellaan rakennuksista varsin yksityiskohtaisia tietoja, jotka eivät kuitenkaan ole ainakaan suoraan johdettavissa rakentamislain 72 ja 73 §:stä. Esityksen 7 §:n perustelujen (s. 78) mukaan pysyvät rakennus- ja huoneistotunnukset annetaan väestötietojärjestelmässä, jolloin rakennustunnus toimitettaisiin sieltä tietojärjestelmän kautta kunnalle. Tällöin jää epäselväksi tulisiko itseasiassa 7 §:ssä säätää myös väestötietojärjestelmän tietojen tallentamisesta, koska rakennustunnus ei synny rakentamislain 72 tai 73 §:n perusteella. On myös epäselvää, missä vaiheessa rakennuskohteelle annetaan osoitetieto ja tulisiko säätää myös maanmittauslaitoksen järjestelmistä saatavien tietojen tallentamisesta.